

ROKODELSKA SHEMA (za rokodelsko panogo/rokodelski izdelek)

Rokodelska panoga se lahko nanaša na en izdelek (npr. aparstvo, oglarstvo), manjše število sorodnih izdelkov (npr. skodlarstvo, opekarstvo) ali raznolike izdelke tako po tehnologiji izdelave, obliki kot po uporabnosti (npr. izdelovanje keramike, pletarstvo, izdelava igrač).

Če je za vašo rokodelsko panogo značilnih več izdelkov, predstavite najmanj tri take, ki najbolj celovito odražajo tehnične, tehnološke ali likovne značilnosti rokodelske panoge.

Rokodelska panoga	SVILOGOJSTVO in SVILARSTVO
	<ul style="list-style-type: none"> – ROČNO PRIDELANA SVILENA NIT – PREJA iz svilenih kokonov, pridelanih v Sloveniji – ROČNO TKANO SVILENO BLAGO iz surove svile, pridelane v Sloveniji – ROČNO KLEKLJANA ČIPKA iz surove svile, pridelane v Sloveniji

PEDAGOŠKO ANDRAGOŠKO USPOSABLJANJE	Predlagano število ur pedagoško andragoškega usposabljanja
Psihologija <ul style="list-style-type: none"> - Temeljni dejavniki za razvoj osebnosti (adolescenca, puberteta, tipične značilnosti mladostnika, biološke in socialne potrebe) - Učni stili - Motivacija Komunikacija	Teoretični del: 6 ur

<ul style="list-style-type: none"> - Potek komuniciranja (delež v komuniciranju, poslušanje, nebesedno komuniciranje, pogoji za uspešno komunikacijo, prvo srečanje, razgovor in dober vtis, poslovni bonton, komunikacija z udeležencem) <p>Ergodidaktika</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ergonomija (najpomembnejši vplivi okolja na človeka v delovnem procesu, pridobivanje znanja v urejenem okolju, dejavniki, ki vplivajo na varno delo, pomen varovanja okolja, podjetniško vedenje v delovnem okolju) <p>Načrtovanje procesa praktičnega usposabljanja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Temeljni dejavniki praktičnega usposabljanja z delom - Mentor (bistveni poudarki odnosa mentorja do udeleženca, osnovne naloge mentorja, lastnosti dobrega mentorja, načrtovanje izvajanja rokodelske naloge) <p>Načela uspešnega usposabljanja</p> <ul style="list-style-type: none"> - Postopno in sistematično osvajanje znanj, nazornost, aktivnost, povezanost teorije in prakse, individualizacija - Kako pridobivamo znanje in spretnosti 	
<p>Metode praktičnega usposabljanja z delom</p> <ul style="list-style-type: none"> - Temeljni dejavniki praktičnega usposabljanja z delom (strokovni in vsebinski del, pedagoški in metodični del, materialno tehnični del priprave) - Metode za izvedbo praktičnega usposabljanja (besedne metode, metoda demonstracije, metoda posnemanja, metoda štirih stopenj) <p>Vrednotenje pričakovanih izidov</p> <ul style="list-style-type: none"> - Preverjanje znanj in spretnosti 	<p>Delavnice: 6 ur</p>

VSEBINE PRAKTIČNEGA USPOSABLJANJA <ul style="list-style-type: none"> - Poznavanje genotipa slovenskih murv (<i>M. Alba</i>) - Poznavanje pridelave kokonov - Poznavanje postopkov sviloprejstva in tkanja svile 		Predlagano število ur praktičnega usposabljanja 16-35 ur
Materiali in njihove lastnosti <i>(prednost imajo lokalna gradiva)</i>	Svilena nit (preja): <ul style="list-style-type: none"> – certificirani lokalni genotipi starih slovenskih murv (<i>M. alba</i>) – certificirane sodobne svilogojske sorte murv (<i>M. alba</i>) – certificiran evropski hibrid sviloprejk (<i>B. mori L.</i>) – najkakovostnejši (superiorni) svileni kokoni, pridelani v Sloveniji – svileni ostanki (svileni kokoni sekundarne kakovosti, svilena vata, ostanki odvijanja), vsi pridelani v Sloveniji Svileno blago: <ul style="list-style-type: none"> – najfinejša, neskončna, ročno odvita svilena nit/preja (različni tipi za osnovo, votek) ali/in sukana svilena preja iz svile sekundarne kakovosti (svilenih ostankov), pridelane v Sloveniji Klekljana svilena čipka: <ul style="list-style-type: none"> – najfinejša, neskončna, ročno odvita svilena nit (različnih standardiziranih debelin) za klekljanje 	<i>Čas pridelave izdelka:</i> <i>Pridelava kokonov: 1 mesec</i> <i>Sušenje kokonov: 1 dan</i> <i>Odvijanje kokonov in pridelava svilene niti: 2 tedna</i>
Orodja in naprave <i>(prednost imajo ročna orodja za tradicionalne tehnike izdelave)</i>	<ul style="list-style-type: none"> – standardizirana, tradicionalna slovenska ekogeografsko prilagojena tehnologija reje sviloprejk (različne vrste – lokalni tipi nasadov murv (terasasti, parkovni, gmajne, gaji, vrtovi, opora trti v vinogradu, drevoredi ob cestah in železnicah ...), 	

	<p>različni tipi rejskih naklad oziroma drugi standardizirani načini reje sviloprejk)</p> <ul style="list-style-type: none"> – orodja za vzdrževanje nasada murv – škarje za rezanje vej murv, posebni srpi ali naprave za skubljenje vej oziroma žetev listov murv – koši za shranjevanje listja – ježki za zapredanje sviloprejk – sušilnik kokonov – ročne in polavtomatske filande – naprave za odvijanje najfinejših svilenih kokonov in pridelavo svilenih niti (vključujejo tudi del za »kuhanje« kokonov z namenom mehčanja sericina) – naprave za presukavanje svilenih niti – lonec za prekuhanje svilenih ostankov – naprava za specifično mikanje svilene vate iz svilenih ostankov (volk) – ročni ali polavtomatski kolovrati za pridelavo ter posukavanje svilene preje iz sekundarne svile – različni tipi statev za ročno tkanje svilenega blaga (greben: vdev najmanj 10 niti/1 cm) – blazinice in ostala oprema za klekljanje 	<p><i>Tkanje: 100 ur (2 m blaga)</i> <i>Klekljanje (odvisno od velikosti): 30–40 ur</i></p>
<p>Tehnologija izdelave <i>(prednost imajo tradicionalne tehnike izdelave)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> – vzpostavitev in vzdrževanje certificiranega nasada dreves murv (oblikovanje ekogeografsko prilagojenih tipov nasadov murv v skladu z ohranjanjem slovenske naravne kulturne dediščine: vsebovati mora sodobne svilogojske sorte murv in tudi delež starih lokalnih slovenskih genotipov murv, dobavljenih iz certificiranih referenčnih nasadov) 	

	<ul style="list-style-type: none"> – certificirana nabava jajčec evropskih hibridov sviloprejk oz. gosenic sviloprejk (do 3. levitve) – ekogeografsko prilagojena, certificirana, trajnostna, krožna reja sviloprejk – žetev in lokalno sušenje kokonov – pridelava svilene niti (s pomočjo različnih ročnih ali polavtomatskih filand – odvijal svilenih kokonov in napravo za sukanje svilenih niti) – pridelava svilene vate/preje iz svilenih ostankov, mikanje in predenje svilene vate/preje na kolovratu – tkanje svilenega blaga – klekljanje čipke 	<p><i>Končni izdelek: 7 mesecev (od spomladi do zime – december)</i></p>
<p>Pomen izdelka za ohranjanje kulturne dediščine</p>	<p><i>Svilogojstvo in svilarstvo sta zgodovinski kmetijski in manufakturni/tekstilni panogi na Slovenskem. V preteklosti je mnogim svilogojcem pridelava in prodaja svilenih zapredkov predstavljala prvi spomladanski zaslužek in odplačilo zimskih dolgov. Proizvodnja svilenih kokonov je na ozemlju današnje Slovenije namreč bila običajno v domeni revežev, ki so dobili jajčeca, vzgojili sviloprejke in nato zapredke prodajali odvijalnicam. Tudi odvijanje kokonov je bilo težaško delo, opravljale pa so ga večinoma ženske.</i></p> <p><i>Leta 1728 je Francoz Pierre Toussaint Tabouret v Ljubljani odprl prvo manufakturno za svilene izdelke na Kranjskem in po mestu uredil nasade belih murv.</i></p>	

	<p><i>Ko je nadvojvoda Janez Habsburško-Lotarinški nesel štajerske svilene zapredke na svetovno razstavo v London, so kokoni dobili priznanje v kategoriji najboljših.</i></p> <p><i>V Gorici je bil konec 19. stoletja ustanovljen prvi inštitut za svilogojstvo na svetu, katerega direktor slovenskega rodu, Janez Bolle, se je ukvarjal s selekcijo in preučevanjem bolezni sviloprejk. Njegove raziskave so skupaj z delom Louisa Pasteurja dosegle (tudi v izvornih svilogojskih deželah, Kitajski in na Japonskem) svetovno pomembnost in slavo.</i></p> <p><i>Gojenje sviloprejk in predelava domače svile sta se bolj ali manj uspešno razširila v vse regije, tako da je bilo še po 2. svetovni vojni na ozemlju Slovenije popisanih okrog 50 tisoč murv. Dejavnost je po številnih vzponih in padcih v 60. letih 20. stol. – zaradi prihoda cenejše azijske svile ter umetnih tekstilnih vlaken – zamrla. Še dandanes pa lahko po vsej Sloveniji občudujemo mogočna stara drevesa, murve, ki so živi spomeniki svilogojstva in svilarstva na Slovenskem.</i></p>	
PREVERJANJE PRAKTIČNE USPOSOBLJENOSTI	Merila za preverjanje kakovosti izdelka/izdelkov	Izločilni kriteriji
Tehnološka dovršenost in kakovost izdelka/izdelkov	Strokovni pregled izdelka Svilena nit: <ul style="list-style-type: none"> – trajnostna, 90-% uspešna pridelava superiornih svilenih kokonov (profesionalna/strokovna cenitev kokonov in svilene 	Svilena nit: <ul style="list-style-type: none"> – kokoni, ki niso v celoti sledljivo

	<p>niti, vključno z deležem najboljše – sredinske svilene niti (nateznost, trdnost, masa, dolžina, lomljivost) ter deležem svilene vate, telette, struse; opredelitvijo razvojnega stadija bube ...)</p> <ul style="list-style-type: none"> – določitev deleža pridelave svilenih kokonov sekundarne kakovosti in deleža svilenih ostankov – kakovostno sušenje kokonov (na 43–45 % začetne teže kokona) – kvaliteta odvijanja kokonov in kakovost pridelane neskončne svilene niti standardizirane debeline: nateznost, trdnost, lomljivost, masa, posukanost (število zavojev na cm, obstojnost zavojev, cefranje/razpadanje v posamezne niti) – kakovost predene niti – svilene preje iz svile sekundarne kvalitete – svilenih ostankov: nateznost, trdnost, lomljivost, masa, posukanost (število zavojev na cm, obstojnost zavojev, cefranje/razpadanje v posamezne niti) <p>Svileno blago:</p> <ul style="list-style-type: none"> – blago mora vsebovati homogeno strukturo določenega tipa blaga, npr. tkanje v vzorcu platna, atlasa, šifoni ... (strokovni pregled s povečevalnim steklom) <p>Svilena klekljana čipka:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pregled izdelka s povečevalnim steklom (ne sme biti izstopajočih vozlov in cefranja svilene niti) – ostrina čipke – standardni kriteriji za kakovost klekljane čipke 	<p>pridelani v Sloveniji (s certificiranimi genotipi murv, evropskimi hibridi sviloprejk)</p> <ul style="list-style-type: none"> – kokoni, pri katerih ni bila opravljena strokovna cenitev – kokoni, ki niso primerno sušeni – slaba kakovost neskončnih svilenih niti in svilenih prej iz sekundarne svile – nehomogene ali razpadajoče niti – nestandardizirane svilene niti – slabo posukane niti <p>Svileno blago:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nesledljive sestavine svilenega blaga – nehomogena struktura blaga –
--	---	--

	Čas izdelave izdelka: 7 mesecev	Svilena klekljana čipka: <ul style="list-style-type: none"> – izstopajoči vozli in cefranje niti – neostra čipka – razpadajoča čipka – drugi strokovni izločilni kriteriji
--	---------------------------------	---

Soglašam:

Matjaž Han

Minister za gospodarstvo, turizem in šport

